

ВАРІАТИВНІСТЬ ТИПОЛОГІЇ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У статті досліджено громадські організації, як фактор демократизації та побудови громадянського суспільства. Показано варіативність визначення «громадянське суспільство». Розкрито типологію громадських організацій сучасними дослідниками. Проаналізовано різні підходи до упорядкування громадських організацій. Доведено, що прискорення становлення громадянського суспільства в Україні можливо лише за наявності конструктивної співпраці органів публічної влади з громадськими організаціями різної направленості. Розроблено та запропоновано логічну узагальнюючу класифікацію громадських організацій.

Ключові слова: громадські організації; громадянське суспільство; демократизація суспільства; органи публічної влади; критерії; класифікація; типологія.

Постановка проблеми. У рамках побудови Україною громадянського суспільства, наявність і конструктивна діяльність громадських організацій є фактором, що обумовлює демократичний розвиток країни. Теоретично-практичне усвідомлення органами державної влади та органами місцевого самоврядування ролі громадських організацій в суспільстві та їх внеску у формування чітких механізмів державного управління має не лише суто наукове, а й над конкретне практичне значення. Без даного усвідомлення немає можливості ґрунтовно, об'єктивно та неупереджено зробити змістовний аналіз реалій сьогоденного існування громадянина України в усіх сферах його життєдіяльності, виявити протиріччя та проблемні питання які виникають в суспільстві.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Стаття має на меті створення узагальненої класифікації видів (типів) громадських організацій з урахуванням типології, що вже існує та з'ясування конкретних форм впливу громадських організацій на демократизацію суспільства.

Завдання статті полягає у тому, щоб: чітко продемонструвати актуальну структуру сучасного громадянського суспільства та місце й роль в ній громадських організацій як її складових; зробити аналіз і синтезувати різні погляди науковців відносно класифікації форм громадських організацій та на основі цих засад встановити найважливіші критерії і розробити типологію громадських організацій, яка б відповідала вимогам сучасності; з'ясувати форми впливу громадських організацій на управлінські процеси в країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на чималий обсяг доробку науковців, сміливо можна сказати, що з часів свого виникнення громадські організації пройшли довгий шлях еволюції та розвитку внаслідок соціальних, економічних, політичних змін як у світі загалом, так і в Україні зокрема.

Історичний досвід соціально-філософської та політичної думки, різні культурні традиції, незавершеність процесу формування в глобальному масштабі спричинили різноманітність поглядів на громадянське суспільство та види громадських організацій [5].

Наукові розвідки та практичну діяльність у межах заявленої теми здійснює чимало сучасних вчених, зокрема Бех В. П., Ємельяненко Є. О., Калініченко М. М., Лациба М. В., Поліщук Ю. Й., Рябека О. Г. тощо.

Особливої уваги у питаннях функціонування громадських організацій в контексті демократизації суспільства заслуговують праці таких дослідників сучасності як Андрущенко Т. І., Бех Ю. В., Семенов Л. М., Снігур І. Й., Солоненко І. М., Хорольський Р. Б., Шаповалова Н. В. та інші.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, недостатньо висвітленими залишаються окремі питання пов'язані із системним аналізом громадських організацій та їх впливом на розгортання процесів демократизації і побудови громадянського суспільства в сучасній Україні. Серед варіативності типології громадських організацій, конкретної розробки потребує логічна узагальнююча класифікація громадських організацій.

Виклад основного матеріалу. У джерелах інформації наукового напрямку існує велика кількість варіативності визначень терміну «громадянське суспільство». Їх кількість обумовлена наявністю різних підходів до вивчення даного питання. Наприклад, філософи визначають місце і роль громадянського суспільства в структурі соціуму, суспільного життя загалом. Соціологи, зі свого погляду, мають на меті показати його як особливий та специфічний спосіб диференціації і стратифікації суспільства. Економісти зосереджуються на його економічному походженні і способі існу-

вання. Політологи у своїх дослідженнях розглядають суспільство у тісному взаємозв'язку з державою.

Проаналізуємо різноманітність тлумачень громадянського суспільства, акцентуючи нашу увагу на його структуру, компоненти та елементи, відповідно до заявленої теми дослідження.

А. Колодій визначає громадянське суспільство як сферу спілкування, взаємодії, самоорганізації й самоврядування вільних індивідів на основі добровільно сформованих асоціацій, яка захищена відповідними законами від прямого втручання і регламентації з боку держави й у якій переважають громадянські цінності [7].

А. Колодій акцентує увагу на тому, що громадянське суспільство – це підсистема суспільства, із добровільними формами громадської активності й зазначає що «його головними інститутами є: добровільні громадські організації і громадські рухи, а також політичні партії на перших стадіях свого формування, поки вони ще не задіяні в механізмах здійснення влади; незалежні засоби масової інформації, що обслуговують громадські потреби та інтереси, формулюють і оприлюднюють громадську думку; сама громадська думка як соціальний інститут; у певному сенсі – вибори та референдуми, як засіб формування і виявлення громадської думки та захисту групових інтересів; залежні від громадськості елементи судової і правоохоронної системи (як-то суди присяжних, народні міліцейські загони тощо) і розподільчо-регулятивні інститути держави загального добробуту. Проте громадянське суспільство не обмежується інститутами. Як соціокультурний феномен є певним типом (моделлю) соціальної організації і взаємодії» [8, с. 50–53].

В. Карлова [6, с. 20] вважає, що основним елементом громадянського суспільства є особа, а основними соціальними конструкціями – ті інститути, які покликані сприяти всебічній реалізації особи, її інтересів, устремлень, – суспільно-політичні організації, об'єднання, неурядові установи.

А. Леухіна стверджує, що «громадянське суспільство» – спосіб організації суспільних відносин між індивідами, їх добровільними об'єднаннями, що відбуваються поза межами державного контролю та ринку в умовах верховенства права; суспільні відносини, спрямовані на прозорі спільні дії, детерміновані повагою до прав людини, з метою досягнення спільних цілей у розбудові соціальних взаємовідносин та подоланні спільних проблем [12].

Громадянське суспільство передбачає встановлення елементарного соціального зв'язку між індивідами, що опредметнюється у функціонуванні різноманітних громадських організацій. Діяльність і розвиток таких організацій має вагому значимість, оскільки вони є однією з найефективніших артерій взаємодії держави і суспільства [11, с. 48–53].

У В. Новохацького зазначено: «Громадянське суспільство – це автономна, плюралістична, самоорганізована система зв'язків, відносин і взаємодії громадян та їх груп, яка утворюється внаслідок їх самоорганізації для захисту та реалізації різноманітних інтересів і прав людини, що виявляється у створенні ними відповідних інститутів і самодіяльних організацій, які за-

безпечують поєднання індивідуального та спільного інтересу і гарантують права людини і громадянина» [15, с. 86].

Під специфічною структурою громадянського суспільства слід розуміти його внутрішню побудову, що характеризується різноманітністю складників, які забезпечують його цілісність та динамічний розвиток.

І. Шпильовий [6, с. 19] вважає, що характерними рисами громадянського суспільства в Україні є: існування різноманітних сегментів, які не мають ефективної взаємодії із державою; відсутність традиційних форм безпосередньої горизонтальної взаємодії між державою та суспільством; більш поширеною є взаємодія по вертикалі; встановлення високого рівня взаємодії між засобами масової інформації та владою; інші сегменти громадянського суспільства для ЗМІ малоцікаві; незначний вплив громадських організацій на ключові сфери життєдіяльності суспільства та свідомість громадян; профспілки не є виразними захисниками інтересів своїх членів.

Ю. Сурмін [6, с. 3] виділяє такі ознаки громадянського суспільства: громадянська соціалізація індивідів, які розвиваються як особистості, як громадяни, що усвідомлюють свої потреби, інтереси, сприймають норми і цінності; носієм громадянського суспільства є, насамперед, особистість, що знаходить соціальну й цивільну активність; права людини, що виступають основою громадянського суспільства та визначають поле її можливостей; самоуправлінська діяльність громадян, певною мірою незалежна від держави; демократична правова держава, що виражає і захищає права людини; тісний зв'язок громадянського суспільства з «відкритим суспільством», головною ознакою якого, згідно з К. Поппером, є те, що в ньому «індивіди змушені приймати власні рішення»; реалізація волі людей громадськими засобами, обмеження незаконних зазіхань на їх волевиявлення з боку чиновницького апарату держави.

Важко не погодитись, що становлення в Україні громадянського суспільства має вирішити двоєдине завдання. З одного боку, забезпечити реальну можливість громадян через різні форми їх об'єднання здійснювати результативний вплив на державу, її органи, посадових осіб. З другого – громадянин повинен усвідомити себе відповідальним за формування і здійснення державної політики. Відтак, громадянське суспільство слід розглядати як особливу організацію суспільної життєдіяльності, яка забезпечує результативний, диференційований і збалансований вплив громадян на державну владу через їх самоорганізацію [3].

Оскільки громадянське суспільство являє собою сукупність недержавних суспільних відносин у різних сферах життєдіяльності, то структура громадянського суспільства складається з різних видів суспільних відносин: політичних, економічних, місцевого самоврядування, релігійних, соціальних, інформаційних, сімейних [17, с. 47–48].

Громадянське суспільство у виконанні своїх специфічних функцій покликане забезпечувати існування окремого індивіда, насамперед через прислужання його особистого суспільного інтересу до інтересів групових та забезпечення можливостей для його відстою-

вання і просування. В системі соціального простору громадянське суспільство посідає місце проміжної ланки між приватним життям індивіда в межах традиційних родинних стосунків та життям у межах державної організації, виконуючи функцію неофіційного (неказенного), неформалізованого, проте публічного (неприватного) спілкування [18].

Для більш оптимального дослідження взаємовідносин і форм взаємодії між державою та різними соціальними інститутами, і насамперед громадськими організаціями, доцільно з'ясувати класифікацію останніх. Від стану вивчення їх розмаїття значно залежить дієвість механізму взаємодії, співпраці органів державної влади та місцевого самоврядування з громадськими організаціями, тому ця проблематика є досить актуальною. Типологія громадських організацій також дає змогу отримати загальну картину існуючої мережі горизонтальних зв'язків між членами суспільства, визначити, наскільки розвинуті різні форми суспільної активності [11, с. 53].

Найбільш поширеною є класифікація громадських організацій залежно від соціальної групи, інтереси якої вони захищають, або від специфіки цих інтересів.

Так, Т. Слинько та О. Кушнарченко об'єднали всі громадські організації у такі групи:

- 1) екологічні, соціально-екологічні, природоохоронні;
- 2) правозахисні групи та об'єднання;
- 3) борці за справедливість;
- 4) робітничий рух;
- 5) громадсько-культурні, творчі, спортивні (здорового способу життя);
- 6) жіночі рухи;
- 7) миротворчі рухи;
- 8) історико-патріотичні [19].

Л. Лойко розподілила громадські організації за спрямованістю на групи:

- 1) професійні (профспілки, асоціації фермерів тощо);
- 2) економічні (об'єднання підприємців, банкірів, роботодавців та ін.);
- 3) соціально-демографічні (ветеранські, жіночі, молодіжні);
- 4) конфесійні (церкви, релігійні общини, об'єднання мирян);
- 5) культурологічні та просвітницькі;
- 6) творчі (об'єднання артистів, письменників, художників);
- 7) спортивно-туристські та оздоровчі;
- 8) наукові та науково-технічні;
- 9) оборонні;
- 10) національно-культурні;
- 11) екологічні [14].

Міжнародна класифікація недержавного (та неприбуткового) сектора (критерії поділу громадських організацій було здійснено в Університеті Джона Гопкінса (США) поділяє громадські організації на десять основних категорій з цілою низкою другорядних організацій.

- 1) культура й відпочинок;
- 2) освіта і наукові дослідження;
- 3) охорона здоров'я;

- 4) соціальні служби;
- 5) навколишнє середовище;
- 6) розвиток і житлово-комунальне господарство;
- 7) адвокатура і політика;
- 8) філантропічні посередники і підтримка;
- 9) міжнародна діяльність;
- 10) бізнес, професійні спілки [4].

М. Новіков у своєму дисертаційному дослідженні визнає доцільною класифікацію залежно від характеру спрямованості їх діяльності на правозахист, зокрема він виділяє:

– правозахисні об'єднання (організації, фонди, асоціації та інші об'єднання, котрі присвячують свою діяльність обстоюванню громадянських прав і свобод першої необхідності, відображаючи потреби вітального характеру для забезпечення життєдіяльності людини як біологічного виду);

– соціально-екологічні об'єднання; організації, фонди, рухи, асоціації тощо, які обстоюють інтереси вищого – духовного і творчого – рівня, а також збереження умов здорового природного існування, що обумовлюються наявністю у кожної людини потреб високого рівня;

– політичні партії, діяльність яких спрямована на забезпечення потреб громадян у задоволенні суто політичних прав та інтересів [16].

Л. Кормич та Д. Шелест вважають, що основою для класифікації громадських організацій має бути відмінність у суспільних сферах діяльності. Автори виділяють п'ять типів громадських організацій:

1) організації, що діють в економічній сфері та сфері трудових відносин (спілки споживачів, адвокатів, профспілки, кооперативна спілка);

2) організації в соціальній сфері (об'єднання ветеранів, товариства інвалідів, благодійні організації);

3) організації у сфері дозвілля і відпочинку (спортивні організації, спілки філателістів, книголюбів тощо);

4) організації у сфері релігії, науки, культури (церкви, наукові асоціації, спілки письменників, художників, артистів тощо);

5) організації у політичній сфері (екологічні рухи, організації із захисту прав жінок, національних меншин, за мир тощо) [9].

В. Редюхін подає класифікацію громадських організацій залежно від масштабів проблем, на вирішення яких спрямована їх діяльність. При цьому він виділяє такі рівні проблематики:

- людина (її фізичний, психологічний стан);
- родина і її проблеми;
- установа, заклад;
- цільова група;
- територія (мікрорайон, селище, водосховище тощо);
- адміністративно-територіальна одиниця (місто, район);
- регіон;
- держава;
- геополітика, міжнародні контакти і зв'язки [2].

В. Кравчук застосовує поділ за кількома критеріями, що дозволяє йому об'єднати громадські організа-

ції, що функціонують на сьогодні в Україні, в такі групи.

На основі територіального принципу:

1) міжнародні (всесвітні, регіональні) неурядові організації, головною метою яких є об'єднання зусиль приватних осіб та організацій, котрі працюють у сфері захисту прав та свобод особистості, охорони навколишнього середовища, заради вирішення різноманітних питань. Прикладами таких організацій є: Митці проти расизму, Адвокати без кордонів, Лікарі без кордонів, Права людини в Інтернеті, Міжнародний фонд Відродження, фонд Євразія, Міжнародна асоціація для розвитку співробітництва із вченими країн СНД (INTAS), Рада міжнародних досліджень та наукових обмінів (IREX), Товариство зв'язків з українцями за межами України, Товариство Україна, Об'єднання депортованих;

2) всеукраїнські громадські організації, які поширюють свою діяльність на територію всієї України, причому для одержання статусу всеукраїнської громадської організації потрібна наявність осередків чи представництв у більшості областях України;

3) громадські організації з місцевим статусом, котрі виявляються більш успішними, ніж загальнодержавні, завдяки своїй доступності і близькості до громадян. Співпрацюючи з місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування, місцеві громадські організації сприяють зростанню довіри громадян до влади.

За сферами діяльності в Україні діють, зокрема, такі громадські організації (хоча цей перелік не є вичерпним):

– політичні: ОУН, молодіжні структури партій («Молодий Народний Рух», Народно-демократична ліга молоді, Молодіжне об'єднання демократів, Українська соціал-демократична молодь тощо);

– економічні: Товариство винахідників і раціоналізаторів, Асоціація молодих підприємців, Всеукраїнська асоціація «Укрмолодьжитло»;

– екологічні: Українська екологічна асоціація «Зелений світ», «Зелена планета», Екологічний клуб «Каскад» та інші;

– антивоєнні: наприклад, Фонд миру,

– профспілкові: Федерація профспілок України, Національна конфедерація профспілок України, Всеукраїнське об'єднання солідарності працівників, профспілка «Єднання»;

– культурно-просвітницькі: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Т. Шевченка, Літературно-просвітницьке об'єднання «Галицько-Волинське братство», Історико-просвітницьке товариство «Меморіал» імені В. Стуса та ін.;

– конфесійні: Комітет захисту Української греко-католицької церкви, Братство Святого Андрія Первозваного, Українська Молодь Христова;

– етнічні: Польське культурно-освітнє товариство, Міжнародна асоціація німців «Відергебурт» («Відродження»), «Руський рух України», Всеукраїнська асоціація кримських караїмів «Кримкарайлар», Суспільно-культурне товариство «Холмщина», Тернопільське товариство «Лемківщина».

Класифікація громадських організацій за складом:

– професійні: Спілка юристів України, Спілка офіцерів України, Спілка архітекторів України, Федерація волейболу, Асоціація спортивного танцю, Національна Ліга композиторів України тощо;

– жіночі: Союз українок, Союз жінок України, Ліга українських жінок, Всеукраїнська асоціація жінок «Славія», Організація солдатських матерів України, Жіноча громада, «Жіноче товариство імені О. Теліги»;

– молодіжні: Молодіжна організація «Сокіл», Українська скаутська організація «Пласт», Спілка української молоді (СУМ), «Альянс молоді Тернопільщини», Лицарська школа козацької січової боротьби «Хрест» тощо.

Громадські організації за значенням у процесі формування громадянського суспільства та правової держави, а також за ступенем участі у державно-політичному житті включають:

1) профспілкові організації, правозахисні та професійні громадські організації – організації, створені для захисту професійних та інших прав громадян;

2) культурно-релігійні, просвітницькі, етнічні та екологічні організації – організації, що діють в загальних, суспільно-корисних цілях;

3) жіночі, молодіжні організації, благодійні організації та фонди – організації взаємної вигоди та задоволення соціальних потреб [10].

О. Ващук вважає критеріями класифікації громадських організацій їх базові характеристики, а саме:

– порядок здійснення легалізації;

– організаційна структура та характер членства;

– статус та територія дії;

– суб'єкти діяльності;

– вид організаційно-правової форми;

– мотиваційні аспекти створення;

– сфера суспільного життя, в якій діє відповідна організація;

– тип та спрямованість діяльності організації.

Відповідно до цих критеріїв пропонується розрізняти такі основні види громадських організацій:

– за суб'єктом діяльності – молодіжні, дитячі, жіночі організації, об'єднання ветеранів, спілки роботодавців, підприємців та ін.;

– за видом організаційно-правової форми – громадський рух, спілка, товариство, громадський / благодійний фонд, асоціація, конгрес, громадська / благодійна установа, благодійна організація (фондація, місія, ліга тощо);

– за сферою суспільного життя – культурні, просвітницькі, спортивні, екологічні, творчі та ін.;

– за типом та спрямованістю діяльності організації щодо суб'єкту, який її утворив – професійні спілки, благодійні організації, правозахисні організації, організації національних меншин, громадсько-політичні рухи та ін. [1, с. 191–195].

Висновки. Отже, у даному дослідженні ми навели низку класифікацій громадських організацій за різними видами критеріїв, які найбільшою мірою релевантні проблематиці впливу громадських організацій на процеси демократизації суспільства. Здійснивши їх

аналіз, ми доходимо висновку, що всі вищенаведені класифікації є спробами простого структурування у відповідності по певного критерію. На нашу думку, класифікація громадських організацій не може бути простою через надзвичайну складність даного феномену, але насамперед, вона має бути логічною.

Ми маємо на меті побудувати типологію громадських організацій – в основі якої лежали б сутнісні ознаки громадських організацій і яка б поєднала політичну, економічну та соціальну сферу. Адже в сучасному суспільстві ці сфери взаємопереплітаються (і особливо це стосується діяльності громадських організацій, кожна з яких часто діє в усіх сферах). Зокрема, соціальна сфера, тобто сфера всіх організацій, проникла всюди і переросла в родинні та мережеві зв'язки. «Це характерно і для політичного життя, оскільки йому тепер притаманні всі форми соцієтарності – від неформальних мереж через соціальні рухи, політичні партії і, нарешті, формалізовані державні структури» [13].

Опираючись на дослідження кандидата філософських наук, доцента кафедри управління та євроінтеграції Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова О. О. Бєслюбняка, пропонуємо логічну узагальнюючу класифікацію громадських організацій:

I ступінь громадських організацій:

- Унормовані та не унормовані;
- Легалізовані та не легалізовані.

II ступінь громадських організацій:

- Локальні за напрямом діяльності;
- За групами представництва інтересів;
- За організаційною побудовою;
- За територіальним статусом.

III ступінь громадських організацій:

- Благодійні організації;
- Політичні партії;
- Громадські організації загального спрямування;

- Громадські рухи;
- Органи самоорганізації населення.

У даній роботі ми доходимо висновку, що досліджувані нами інституції відіграють особливу роль у соціальному та соціально-політичному житті країни. Виходячи з цього, важливим є з'ясування механізмів впливу громадських організацій на прийняття управлінських рішень органами публічної влади зокрема, та демократизації суспільства загалом. Станом на сьогодні органи державної влади та органи місцевого самоврядування у повній мірі не усвідомлюють роль та значення громадських організацій у процесі побудови громадянського суспільства та справжньої демократії в Україні. Громадські організації досягли конкретних успіхів у питаннях представлення інтересів та захисту прав певних груп і категорій населення, наприклад: організація та проведення зустрічей, семінарів тощо, отримання зворотного зв'язку від громади, моніторинг зовнішнього оточення. Але даним організаціям необхідно практикувати більш складнішу діяльність, що передбачає, наприклад, роботу з законодавцями, державними службовцями, формулювання стійкої і життєздатної позиції щодо важливих питань.

Здійснене нами дослідження свідчить про те, що незалежно від класифікації, яка обов'язково, відповідно до обраного критерію, має бути чітко логічною, громадські організації у конструктивній співпраці з органами публічної влади мають сприяти появі нових ідей щодо вирішення актуальних та злободенних проблем сьогодення. Спираючись на світовий досвід, громадські організації у всьому світі, незалежно від типологічного групування, виконують роль аналітичних центрів, які проводять суспільну експертизу політики держави. У цьому відношенні Україна не має бути виключенням. Загалом, це допоможе інтенсивнішій демократизації соціально-політичного життя в країні та формуванню громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Вашук О. М. Конституційно-правовий статус громадських організацій України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Вашук Оксана Миколаївна. – К., 2004. – 207 с.
2. Взаємодія молодіжних громадських організацій та органів влади в реалізації молодіжної політики : матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції. – Х., 2006. – 96 с.
3. Голіченко О. Механізми впливу недержавних організацій на державні структури [Електронний ресурс] / О. Голіченко. – Режим доступу : <http://www.spa.ukma.kiev.ua/article.php?story=20080229164949675>
4. Громадський рух як рушійна сила формування громадянського суспільства (третій сектор в Україні. Теоретично-правові та практичні аспекти розвитку). – К., 2000. – 48 с.
5. Громадські організації у дискурсі демократизації суспільства: монографія / Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; за науковою ред. В. П. Бєха ; редкол. : В. П. Бєх (голова), Г. О. Нестеренко (заст. голови) [та ін.]. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 680 с.
6. Громадянське суспільство : проблеми і напрями інституційного розвитку : навч. посіб. / уклад. : Ю. П. Сурмін, Т. П. Крушельницька, В. В. Карлова [та ін.] ; за заг. ред. д-ра соціол. наук, проф. Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2008. – 56 с.
7. Колодій А. На шляху до громадянського суспільства [Електронний ресурс] / А. Колодій. – Режим доступу : http://political-studies.com/wp-content/uploads/2010/01/Kolodiy_Na_Slyahu.pdf.
8. Колодій А. Перешкоди на шляху інституціалізації громадянського суспільства в Україні [Електронний ресурс] / А. Колодій // Матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю “Суспільні реформи та становлення громадянського суспільства в Україні” (Київ, 30 травня 2001) / Українська Академія державного управління при Президентові України. – Т. 1–3. – К., 2001. – Т. 1. – С. 50–53. – Режим доступу : <http://political-studies.com/?p=161>.
9. Кормич Л. І. Громадські об'єднання та політичні партії сучасної України : навч. посіб. / Л. І. Кормич, Д. С. Шелест. – Одеса : Юридична література, 2002. – 200 с.

10. Кравчук В. М. Взаємовідносини громадських організацій і держави в умовах формування громадянського суспільства в Україні (теоретико-правові аспекти) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / В. М. Кравчук. – К., 2009. – 20 с.
11. Кравчук В. М. Деякі підходи до класифікації громадських організацій в Україні / В. М. Кравчук // Вибори та демократія. – 2007. – № 1 (11). – С. 48–53.
12. Леухіна А. Взаємодія між об'єднаннями громадян та інститутами держави: концепція й можливі моделі [Електронний ресурс] / А. Леухіна. – Режим доступу : www.library.ukma.kiev.ua.
13. Лойко Л. Типологічне позиціонування національних організацій в інституціональній структурі громадянського суспільства [Електронний ресурс] / Л. Лойко. – Режим доступу : <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=44&c=898>.
14. Лойко Л. І. Громадські організації етнічних меншин України: природа, легітимність, діяльність: монографія / Л. І. Лойко. – К. : Фоліант, 2005. – 634 с.
15. Національна екологічна політика України: оцінка і стратегія розвитку. – Програма розвитку ООН, Глобальний екологічний фонд. – К., 2007. – 186 с.
16. Новіков М. М. Об'єднання громадян у механізмі взаємодії держави і громадянського суспільства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / М. М. Новіков. – Харків, 2002. – 18 с.
17. Новохацький В. Д. Неурядові організації як фактор розбудови громадянського суспільства в Україні : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Новохацький Володимир Дмитрович. – Дніпропетровськ, 2005. – 189 с.
18. Рябов С. С. До проблеми визначення поняття “громадянське суспільство” [Електронний ресурс] / С. С. Рябов. – Режим доступу : http://www.library.ukma.kiev.ua/e-lib/NZ/NZV20_2002_spets160_ryabov_ss.pdf.
19. Слинько Т. Н. Конституційно-правовий статус об'єднань громадян в Україні : навчальний посібник / Т. Н. Слинько, О. Г. Кушнарченко. – Харків : Арсіс, 1998. – 176 с.

С. Н. Гололобов,

аспірант кафедри європейської інтеграції
ОРИГУ НАГУ при Президенті України, г. Одеса, Україна

ВАРИАТИВНОСТЬ ТИПОЛОГИИ ОБЩЕСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

В статье исследованы общественные организации, как фактор демократизации и построения гражданского общества. Показано вариативность определения «гражданское общество». Раскрыто типологию общественных организаций современными исследователями. Проанализированы различные подходы к упорядочению общественных организаций. Доказано, что ускоренное становление гражданского общества в Украине возможно только при наличии конструктивного сотрудничества органов публичной власти с общественными организациями различной направленности. Учитывая остроту данной проблемы и изучая вопрос в реалиях, исследователи обходят слишком острые проблемы, противоречия, негативные явления, нерешенные задачи в вопросах выше указанного сотрудничества. Актуальность данной проблематики, а также недостаточная ее разработанность и обусловили выбор темы научного исследования. Необходимо отметить, что на современном этапе развития Украины происходит процесс дальнейшего распространения демократии в украинском обществе. В нынешних обстоятельствах Независимости нашей страны, когда углубляется процесс социально-экономического кризиса, как никогда становится значимым объединение усилий и деятельности абсолютно всех органов государственной власти и соответствующих общественных организаций и объединений. Наличие в стране большого количества общественных организаций и сформированных различных направленностей и форм, свидетельствует об устойчивом дальнейшем развитии процесса демократизации современного украинского общества и превращения его по объективным показателям в гражданское общество. С целью понимания роли и функций общественных организаций в вопросах конструктивного сотрудничества с органами публичной власти, в статье разработана и предложена логическая обобщающая классификация общественных организаций.

Ключевые слова: общественные организации; гражданское общество; демократизация общества; органы публичной власти; критерии; классификация; типология.

S. Gololobov,

PhD student of the Department of European integration
of the ORIPA NAPA under the President of Ukraine, Odessa, Ukraine

VARIABILITY TYPOLOGY PUBLIC ORGANIZATIONS

The article examines the social organization as a factor of democratization and building of civil society. The variability of the definition of «civil society» was displayed. The typology of public organizations by modern researchers was disclosed. Various approaches to streamline public organizations were analyzed. It is proved that the rapid formation of a civil society in Ukraine is possible only with constructive cooperation of public authorities with civil society organizations of various kinds. Taking into account the severity of the problem and studying issues in today's reality, the researchers bypassed too acute problems, conflicts, negative phenomena, unsolved problem in the above mentioned issues of cooperation. The urgency of this problem, and the lack of its development led to the choice of the theme of the scientific research. At the present stage of development of Ukraine there is the process of further expanding democracy among the Ukrainian society. Under the present circumstances of our country's Independence, when the process of social and economic crisis is deepening it is significant to develop the combination of effort and performance of all state bodies and relevant NGOs and associations. The presence in the country of a large number of NGOs and groups of different orientation and forms, shows the sustainable further development of the process of

democratization of Ukrainian society and its transformation by objective indicators of civil society. The logical generalizing classification of public organizations was developed and offered.

Key words: non-governmental organizations; civil society; democratization of society; public authorities; the criteria; classification; typology.

Рецензенти: *Тимофєєв С. П.*, канд. наук з держ. упр., доцент;
(Чорноморський національний університет імені Петра Могили)
Бондар Г. Л., канд. політ. наук, доцент.
(Чорноморський національний університет імені Петра Могили)

© Гололобов С. М., 2017

Дата надходження статті до редколегії 02.03.17